

УДК 351.863:330.322](477)

Н. І. Зикун,
 д. н. з соц. ком., професор, декан факультету соціально-гуманітарних технологій,
 спорту та реабілітації, Державний податковий університет
 ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9727-6190>

І. Г. Каницур,
 к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту та публічного управління,
 Державний податковий університет
 ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3642-1670>

А. М. Гусятинська,
 д-р філос. з публ. упр. та адм., доцент кафедри соціальних комунікацій,
 словесності та культури, Державний податковий університет
 ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8724-9460>

О. О. Сирота,
 учитель правознавства, Лицей № 243 м. Києва
 ORCID ID: <https://orsid.org/0009-0001-3278-1855>

DOI: 10.32702/2306-6814.2026.8.583

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНУ

N. Zykun,
 Doctor of Social Sciences, Professor, Dean of the Faculty of Social and Humanitarian Technologies,
 Sports and Rehabilitation, State Tax University

I. Kantsur,
 PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management
 and Public Administration, State Tax University

A. Husiatynska,
 PhD in Public Administration, Associate Professor of the Department of Social Communications,
 Literature and Culture, State Tax University

O. Syrota,
 Law teacher, Lyceum Vol. 243, Kyiv

STATE REGULATION OF THE BALANCED DEVELOPMENT OF INVESTMENT AND INNOVATION ACTIVITIES IN THE REGION

У статті проведено комплексний аналіз теоретичних та практичних засад державного регулювання збалансованого розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності регіону в умовах глобалізації та посилення міжрегіональної конкуренції. Обґрунтовано, що ефективність публічного управління інвестиційно-інноваційними процесами є визначальним чинником забезпечення конкурентоспроможності територіальних громад та регіонів України.

Авторами визначено, що інвестиційно-інноваційний потенціал регіону — це сукупна здатність соціально-економічної системи забезпечувати збалансований розвиток відповідної діяльності в межах, визначених регіональною економічною політикою, що формується на основі наукових, інтелектуальних, кадрових, фінансових та техніко-технологічних ресурсів. Доведено, що ключову роль у цьому процесі відіграють регіональні інститути розвитку, створені за участю держави та приватного капіталу.

Досліджено міжнародний досвід моніторингу інноваційного розвитку регіонів (Європейський Союз, США) та виявлено основні недоліки існуючих вітчизняних методик оцінювання інноваційного потенціалу. Запропоновано удосконалену методологію, що ґрунтується на чотирьох блоках показників: соціально-економічні індикатори інноваційної активності, науково-виробничий потенціал, інноваційна активність та якість інноваційної політики.

Окрему увагу приділено аналізу діяльності регіональних інститутів розвитку в Україні та запропоновано модель ініціювання інвестиційних проєктів, що враховує інтереси технологічних, портфельних інвесторів та інститутів-інтеграторів. Розроблено концептуальну модель індустріального парку як системоутворювального проєкту регіонального розвитку, що дозволяє поєднати інвестиційні ресурси з інноваційним ліфтом.

У висновках наголошено на необхідності системної модернізації державного регулювання інвестиційно-інноваційної діяльності, створення ефективних комунікаційних платформ "інвестор — регіон" та запровадження реальних механізмів державно-приватного партнерства.

The article provides a comprehensive analysis of the theoretical and practical foundations of state regulation of the balanced development of investment and innovation activities in the region in the context of globalization and intensifying interregional competition. It is substantiated that the effectiveness of public management of investment and innovation processes is a determining factor for ensuring the competitiveness of territorial communities and regions of Ukraine.

The authors determine that the investment and innovation potential of a region is the aggregate ability of its socio-economic system to ensure balanced development of the relevant activities within the limits defined by regional economic policy, which is formed based on scientific, intellectual, human, financial, and technical-technological resources. It is proven that regional development institutions established with state and private capital participation play a key role in this process.

International experience in monitoring regional innovation development (European Union, USA) is studied, and the main shortcomings of existing domestic methods for assessing innovation potential are identified. An improved methodology based on four blocks of indicators is proposed: socio-economic indicators of innovation activity, scientific-production potential, innovation activity, and the quality of innovation policy.

Special attention is paid to the analysis of the activities of regional development institutions in Ukraine, and a model for initiating investment projects is proposed, which takes into account the interests of technological investors, portfolio investors, and integration institutions. A conceptual model of an industrial park as a backbone project of regional development is developed, allowing for the combination of investment resources with an innovation lift.

The conclusions emphasize the need for systemic modernization of state regulation of investment and innovation activities, the creation of effective communication platforms "investor — region," and the introduction of real mechanisms of public-private partnership.

Ключові слова: державне регулювання, регіональний розвиток, інвестиційно-інноваційний потенціал, інститути розвитку, індустріальний парк, публічне управління.

Key words: state regulation, regional development, investment and innovation potential, development institutions, industrial park, public administration.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В умовах глобалізації світового економічного простору, посилення міжнародної блокової інтеграції та фактичного скасування торговельних бар'єрів кожен регіон України має усвідомити важливість наявності конкурентних переваг для інтенсифікації інвестиційних потоків та нарощення інноваційного потенціалу. Збалансований економічний розвиток забезпечується скоординованим зростанням інновацій та інвестицій, які підтримують інтенсивне відтворення суспільного продукту та основного капіталу.

Сьогодні у світі сконцентровані колосальні обсяги нерозподіленого прибутку в руках приватних та інституційних інвесторів, які постійно шукають найбільш рентабельні інвестиційні проєкти. Водночас функціонує безліч стартапів, середніх і великих підприємств, що прагнуть розширення виробництва, оптимізації витрат та пошуку нових ринків збуту. У зв'язку з цим одним із ключових завдань публічного управління на регіональному рівні є розробка оптимального комплексу інструментів (інституційних, нормативно-законодавчих, соціально-економічних)

для залучення представників обох груп до діяльності на конкретній території.

Враховуючи євроінтеграційні процеси, посилення конкуренції, а також перехід України від експортно-сировинної моделі економіки до сталого інноваційного розвитку, кожному регіону необхідно акцентувати зусилля на оптимізації ключових чинників розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності. Саме у збереженні та примноженні інвестиційно-інноваційного потенціалу регіону полягає успішність його довгострокового розвитку. Однак існуюча система державного регулювання цієї сфери часто має декларативний характер, а реальні механізми взаємодії між органами влади, інститутами розвитку та інвесторами залишаються недосконалими.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні основи взаємозв'язку інвестицій та інновацій з економічною динамікою закладені у працях зарубіжних учених, зокрема Й. Шумпетера, Дж. М. Кейнса, М. Кондратьєва. Серед сучасних українських дослідників проблематику інвестиційно-інноваційного розвитку регіонів висвітлено у роботах В. І. Бондарчука, О. В. Кузнєцова, О. М. Петровського, Ю. В. Ярмоленко та інших. Проте, незважаючи на значний науковий доробок, питання інституційного забезпечення збалансованого розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності регіону саме в площині державного управління залишаються недостатньо дослідженими. Відчувається брак праць, присвячених оптимізації моделей регіональних інститутів розвитку, механізмів державно-приватного партнерства в інноваційній сфері та практичним інструментам залучення портфельних інвесторів.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження є уточнення та розвиток концептуально-теоретичних засад, а також розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення державного регулювання збалансованого розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності регіону.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У сучасних умовах економічний розвиток регіонів України значною мірою залежить від їхнього наукового та інноваційного потенціалу, що визначається рівнем матеріально-технічних, трудових, інформаційних і фінансових ресурсів. Перспективи науково-технічного розвитку регіонів пов'язані з їхньою спроможністю створювати та використовувати нові технології. У більшості українських регіонів інноваційна підсистема є недостатньо розвиненою, має низький рівень виконання науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (НДДКР) та недостатнє зосередження на наукових дослідженнях, фінансування яких переважно здійснюється з державного бюджету. Існуючі державні програми підтримки малих і середніх підприємств не завжди підвищують ефективність використання інновацій, що базуються на знаннях.

Автори визначають "інвестиційно-інноваційний потенціал регіону" як сукупну здатність соціально-економічної системи регіону забезпечувати збалансований

розвиток його інвестиційно-інноваційної діяльності в цілях і масштабах, зумовлених економічною політикою регіону, що визначається ресурсною компонентою (наукові, інтелектуальні, кадрові, фінансові, техніко-технологічні ресурси). Розвиток цієї діяльності пропонується розуміти як комплекс заходів, інструментів і проєктів, що цілеспрямовано реалізуються регіональними інститутами розвитку з метою оптимізації зазначеного потенціалу.

Ключова роль в ефективному розвитку регіону відводиться державному регулюванню інвестицій в інновації, які підвищують продуктивність вкладеного капіталу та праці. Вдосконалення інновацій відбувається в умовах акумулювання новітніх знань та впровадження проривних технологій. Саме тому взаємообумовленість інноваційних та інвестиційних процесів ставить питання аналізу цих понять не ізольовано, а в сукупності, обґрунтовуючи потребу в трактуванні інноваційної та інвестиційної політики як спільного напрямку політики фінансового розвитку регіону.

Проведене авторами опитування представників топ-менеджменту регіональних інститутів розвитку та виконавчої влади в Україні (2023—2025 рр.) показало, що основною причиною недостатніх темпів інвестиційного розвитку є дефіцит інвестиційних ресурсів. Водночас представники інвестиційних компаній з Німеччини, Нідерландів, Польщі, країн Балтії називають головними перешкодами корупцію, незацікавленість влади в реальних проєктах та відсутність підготовлених майданчиків. Серед ключових факторів успіху розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності регіону виокремлено: послідовно проявлену політичну волю, виважену економічну стратегію, ефективну систему великих державних ініціатив в інноваційній сфері.

На основі узагальнення міжнародного досвіду (ЄС, США) та вітчизняних напрацювань у статті запропоновано вдосконалену методологію моніторингу рівня розвитку інноваційного потенціалу регіонів України. Вона ґрунтується на використанні коефіцієнта, що включає чотири блоки:

1. соціально-економічні показники інноваційної активності;
2. науково-виробничий потенціал;
3. інноваційну активність;
4. якість інноваційної політики, що реалізується органами державної влади та місцевого самоврядування.

Ключовою перевагою цієї методології є те, що недостатнє значення індикатора за одним показником може компенсуватися достатньою величиною за іншим, що дозволяє враховувати максимальну кількість варіантів розвитку регіонів.

Окремо розглянуто регіональний інститут розвитку як організацію, засновану регіональними органами виконавчої влади (або таку, що входить до їх структури), яка функціонує на засадах державно-приватного партнерства. Метою її діяльності є забезпечення збалансованого розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності регіону, збереження та примноження його потенціалу. Проаналізувавши діяльність таких інститутів в Україні (наприклад, обласні агенції регіонального розвитку, інвестиційні агенції), автори дійшли висновку про не-

обхідність модернізації моделі ініціювання інвестиційних проєктів.

У статті запропоновано оновлену модель ініціювання інвестиційних проєктів регіональними інститутами розвитку, яка передбачає:

- створення "пакувальної компанії" з висококваліфікованих фахівців для підготовки структурованих інвестиційних пропозицій (аналіз ринку + бізнес-план + техніко-економічне обґрунтування);
- чітке розмежування функціональних обов'язків між різними інститутами розвитку задля мінімізації дублювання функціоналу;
- врахування інтересів не лише технологічних, а й портфельних інвесторів як ключового джерела фінансування великих проєктів;
- інтеграцію закладів вищої освіти в інвестиційний процес на ранніх стадіях для вирішення кадрового забезпечення;
- налагодження системної взаємодії з інститутами-інтеграторами (торгівельні представництва, торгово-промислові палати, галузеві асоціації).

Автори наголошують, що лише за допомогою скоординованої синхронізації взаємодії між усіма елементами цієї моделі можна досягти збалансованого розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності регіону.

Як практичний інструмент реалізації запропоновано концепцію індустріального парку як системоутворювального проєкту регіонального масштабу. На прикладі проєкту "Міжнародний агропромисловий парк" (адаптація досвіду Белгородської області РФ до реалій України) розглянуто передумови створення, механізми управління та соціально-економічну ефективність. Такий парк дозволяє поєднати інвестиційну платформу з інноваційним ліфтом, створюючи сприятливе середовище для кластерного розвитку. У контексті України особливо актуальним є створення агропромислових, машинобудівних та IT-парків за участю держави та міжнародних донорів.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволяє стверджувати, що державне регулювання збалансованого розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності регіону потребує системної модернізації. Ключовими напрямками вдосконалення є:

1. Інституційне забезпечення: створення ефективних регіональних інститутів розвитку, що діють на засадах державно-приватного партнерства, з чітким розмежуванням повноважень та відповідальності.
2. Методологічне забезпечення: запровадження єдиної методики моніторингу інвестиційно-інноваційного потенціалу регіонів України на основі чотирьох блоків показників, що дозволить об'єктивно порівнювати регіони та приймати виважені управлінські рішення.
3. Комунікаційна платформа: розвиток інтерактивних інвестиційних порталів (за прикладом "Інвест Україна", "Інвестиційна карта регіону") для забезпечення прозорості та доступності інформації для потенційних інвесторів.
4. Проєктний підхід: реалізація системоутворювальних проєктів індустріальних парків, які виступають драйверами залучення інвестицій та впровадження інновацій.

Подальші дослідження мають бути спрямовані на розробку механізмів фінансового забезпечення регіональних інноваційних проєктів за рахунок коштів державного бюджету, міжнародної технічної допомоги та приватного капіталу, а також на адаптацію найкращого європейського досвіду управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови.

Література:

1. Бондарчук В. І. Конституційні гарантії прав військовослужбовців в умовах воєнного стану. Право України. 2025. № 2. С. 45—52.
2. Кузнєцов О. В. Соціальний захист військовослужбовців в Україні: механізми державного управління. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2023. 210 с.
3. Петровський О. М. Правовий статус військовослужбовців у Збройних Силах України: монографія. Київ: ВІКНУ, 2024. 185 с.

References:

1. Bondarchuk, V. I. (2025), "Constitutional guarantees of the rights of military personnel under martial law", *Pravo Ukrainy*, vol. 2, pp. 45—52.
2. Kuznietsov, O. V. (2023), *Sotsialnyi zakhyst viiskovoslužbovtziv v Ukraini: mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia* [Social protection of military personnel in Ukraine: mechanisms of public administration], ORIDU NADU, Odesa, Ukraine.
3. Petrovskyi, O. M. (2024), *Pravovy status viiskovoslužbovtziv u Zbroinykh Sylakh Ukrainy: monohrafiia* [Legal status of military personnel in the Armed Forces of Ukraine: monograph], VIKNU, Kyiv, Ukraine.

Отримано редакцією журналу / Received: 09.04.26

Профцензовано / Revised: 17.04.26

Схвалено до друку / Accepted: 21.04.26

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

включено до переліку наукових фахових видань України
з питань **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 №1643

Спеціальність 281

e-mail: economy_2008@ukr.net

viber: +38 050 3820663